

Rättsavdelningen
Promemoria

Valfrågor

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås tre ändringar i kyrkoordningen som alla berör kyrkoordningens kapitel 38 om direkta val.

Den första ändringen gäller 38 kap. 21 a § och anmälan av ombud, där det föreslås ett tillägg i bestämmelsen. Tillägget tydliggör att det måste finnas ett *skriftligt medgivande* från den som anmäls som ombud i samband med att en nomineringsgrupp ansöker om registrering av en gruppbezeichnung.

Den andra ändringen gäller datum för registrering av nya nomineringsgrupper som avser att ställa upp i val till kyrkomötet, vilket regleras i 38 kap. 23 §. Det föreslås att en ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet ska ha inkommit senast den *15 mars valåret*. Förslaget medför att sista datum för ansökan tidigareläggs en månad. Datumet för ansökan om registrering av gruppbezeichnung till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige ändras dock inte, utan där kvarstår nämnda krav om att ansökan ska ha inkommit senast den 15 april valåret.

Den tredje ändringen rör 38 kap. 46 § sista stycket och hjälp vid röstning, där det föreslås att personkretsen rörande vilka väljare som har rätt att få hjälp vid röstningen ändras så att kyrkoordningens reglering överensstämmer med vad som gäller enligt vallagen. Det innebär att väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte själv kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper vederbörande vid röstningen.

Innehåll

1	Bestämmelser	3
1.1	Förslag till ändringar i kyrkoordningen	3
2	Ärendet och dess beredning	5
3	Skriftligt medgivande vid nytt ombud respektive byte av ombud	5
3.1	Bakgrund	5
3.2	Gällande bestämmelser	5
3.3	Allmänna val.....	6
3.4	Överväganden och förslag	7
4	Datum för ansökan om gruppbezeichnung till kyrkomötet	8
4.1	Bakgrund	8
4.2	Gällande ordning	8
4.3	Anmälan av gruppbezeichnungar och kandidater –processen i praktiken.....	9
4.4	Tidigare behandling i kyrkomötet.....	10
4.5	Allmänna val.....	12
4.6	Överväganden och förslag	12
5	Hjälp vid röstning	13
5.1	Bakgrund	13
5.2	Gällande bestämmelser	14
5.3	Allmänna val.....	14
5.4	Överväganden och förslag	16
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	17
7	Konsekvenser	17
8	Kommentar till bestämmelserna	17
8.1	Förslaget till ändringar i kyrkoordningen	17

1 Bestämmelser

1.1 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 38 kap. 21 a, 23 och 46 §§ kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

21 a §

Vid ansökan om registrering av gruppbeteckning ska nomineringsgruppen anmäla ett ombud.

Den som anmäls som ombud enligt första stycket ska skriftligen ha godkänt att åta sig uppdraget som ombud för nomineringsgruppen.

23 §

Kyrkostyrelsen beslutar om registrering av gruppbeteckning för val till kyrkomötet.

Stiftsstyrelsen beslutar om registrering av gruppbeteckning för val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige.

För att gälla vid ett ordinarie val ska ansökan om registrering ha inkommit senast den 15 april valåret. Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska ansökan ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar

För att gälla vid ett ordinarie val ska ansökan om registrering av gruppbeteckning ha inkommit senast – den 15 mars valåret för val till kyrkomötet, och – den 15 april valåret för val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige.

Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska ansökan ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar

46 §

För att avge sin röst ska väljarna för varje slag av val de vill delta i

1. ta en valsedel,
2. lägga in valsedeln i ett valkuvert utan att vika den, och
3. försluta valkuvertet.

Väljare som vill lämna särskilda personröster ska på valsedeln markera detta i det särskilda utrymme för personröst som finns vid de kandidater som de helst vill se valda. I varje val får högst tre kandidater ges en särskild personröst.

Om det förutom gruppbeteckning har skrivits kandidatnamn på en blank valsedel, ska väljaren anses ha lämnat en särskild personröst för vart och ett av de tre första kandidatnamnen.

Väljare som på grund av *ett fysiskt funktionshinder* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper dem vid röstningen.

Väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper dem vid röstningen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

2 Ärendet och dess beredning

I denna promemoria finns ett antal förslag till ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val. Förslagen har utarbetats dels mot bakgrund av erfarenheter ifrån kyrkovalet 2021, dels utifrån den kontinuerliga strävan att uppnå ett regelverk som är ändamålsenligt, enkelt att tillämpa för alla Svenska kyrkans nivåer och som syftar till att skapa goda förutsättningar för utförandet av den grundläggande uppgiften.¹

Kyrkoordningens bestämmelser om direkta val bygger i huvudsak på vad som gäller vid de allmänna valen, med nödvändiga anpassningar utifrån Svenska kyrkans organisation och förutsättningar. Även om det gått dryga 20 år sedan relationsändringen är det fortsatt relevant – såsom en del i att uppnå ett ändamålsenligt regelverk – att löpande studera och jämföra det inomkyrkliga regelverket med det offentlighetsrättsliga. Ett ändamålsenligt regelverk är i sin tur av vikt för att upprätthålla förtroendet för kyrkovalet och att säkerställa fria och hemliga val.

Utöver de frågor som behandlas i denna promemoria pågår ett fortsatt utredningsarbete inom kyrkokansliet avseende bland annat valrelaterade uppdrag från kyrkomötet 2022 och kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val.²

3 Skriftligt medgivande vid nytt ombud respektive byte av ombud

3.1 Bakgrund

I samband med kyrkovalet 2021 uppmärksammades att det inomkyrkliga regelverket rörande anmälan av ombud för nomineringsgrupper inte är helt tydligt. Regelverket är inte heller i överensstämmelse med de krav som i praktiken – genom de blanketter som ska fyllas i och skickas in – ställs på såväl nomineringsgruppen som den som ska vara ombud. Av blanketterna framgår att den som anmäls som ombud ska underteckna blanketten, vilket är ett krav som inte återspeglas i kyrkoordningen.

3.2 Gällande bestämmelser

Alla nomineringsgrupper som ansöker om registrering av gruppbezeichnung måste ha ett ombud. Av 38 kap. 21 a § framgår att ett ombud måste anmälas redan då en ansökan om registrering lämnas in. Ombudet är den som kan företräda nomineringsgruppen och som kan agera å gruppens vägnar. Ombudet får bland annat anmäla kandidater, utse nytt ombud, ny ersättare, företrädare och kontaktpersoner. Ombudet får också beställa valsedlar för samtliga val.³ Eftersom ombudsrollen inte är ett kyrkligt uppdrag i egentlig mening, är det nomineringsgruppen själv som avgör vem som ska vara dess

---

¹ Se uttalande av kyrkorättsutskottet vid kyrkomötet 2013, Kr 2013:3.

² I syfte att stärka väljarnas skydd vid röstmottagningen och stärka skyddet för valhemligheten gjordes vissa ändringar i vallagen inför de allmänna valen 2022, se prop. 2021/22:52. Enligt en preliminär bedömning förefaller det ändamålsenligt att föreslå vissa liknande justeringar i det inomkyrkliga regelverket rörande direkta val. De eventuella ändringar som kan vara aktuella är dock av sådan karaktär att de regleras i Svenska kyrkans närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2019:17). Detta betyder att dessa ändringar inte omfattas av det som behandlas i denna promemoria utan i stället kommer att beaktas inom ramen för en översyn av nämnda bestämmelser.

³ Se 3 § och 8 § SvKB 2019:17.

ombud.⁴ Det betyder att ombudsrollen kan innehas av någon som också är förtroendevald, men rollen kan likväl innehas av någon som enbart har detta uppdrag. Uppdraget som ombud är tills vidare och fortsätter således till dess att ett nytt ombud utses. Om ett ombud avgår måste ett nytt anmälas för att inte riskera att gruppbezeichnung ska upphöra att gälla enligt 27 §.

Av 38 kap. 21 a § framgår endast att ”[v]id ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska nomineringsgruppen anmäla ett ombud”, medan ytterligare bestämmelser om ombud finns i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val. Av 2 § första stycket nämnda bestämmelser framgår att en registrerad nomineringsgrupp som inte längre har något ombud ska anmäla ett nytt ombud så snart som möjligt. Vidare stadgas att anmälan ska göras till kyrkostyrelsen om gruppen är registrerad för val till kyrkomötet och till stiftsstyrelsen om registreringen avser något annat val. I 3 § regleras vad som gäller avseende ersättare för ombud, företrädare och kontaktpersoner för en nomineringsgrupp, där det av femte stycket framgår att den som utsetts till uppdrag enligt 3 § ska registreras i det för ändamålet avsedda systemet som tillhandahålls av kyrkostyrelsen.⁵ Av 4 § framgår att de som utses till uppdrag enligt 3 § – det vill säga ersättare för ombud samt företrädare och kontaktpersoner för nomineringsgrupper – ska ha fått tagit del av information om vad uppdraget innebär samt om att vederbörandes personuppgifter kommer att behandlas av Svenska kyrkan. Den som utses ska också skriftligen ha godkänt att åta sig uppdraget. Att ovannämnda förutsättningar är uppfyllda åligger den person som utser någon till ett uppdrag som innefattas av 3 §.

3.3 Allmänna val

Partier har inte ombud på det sätt som nomineringsgrupper har och därmed ser även regelverket annorlunda ut. Ett parti som vill delta i allmänna val kan välja att enbart anmäla detta till Valmyndigheten i enlighet med 2 kap. 14 § vallagen, eller att registrera sin partibeteckning i enlighet med 2 kap. 1 §. Om ett parti registrerar en partibeteckning och anmäler sina kandidater för ett val anses partiet även ha anmält deltagande i valet enligt 2 kap. 15 § tredje stycket. Att bara registrera partibeteckning innebär således inte att partiet automatiskt har anmält deltagande i val.

För att kunna registrera en partibeteckning behöver partiet vara en juridisk person, vilket inbegriper att partiet antagit stadgar och utsett en styrelse och att det även finns utsedda behöriga företrädare för partiet. Av valmyndighetens hemsida framgår att den som anmäler registrering av partibeteckning måste vara utsedd som behörig företrädare och att protokoll – original eller vidimerade kopior – som visar detta måste skickas med anmälan. Den blankett som valmyndigheten tillhandahåller för ändamålet ska också skrivas under av behörig företrädare.

När det gäller ett parti – utan registrerad partibeteckning – som anmäler deltagande i val, finns det inga krav enligt vallagen att partiet ska anmäla någon behörig företrädare eller liknande. Däremot framgår det av de blanketter som finns att tillgå på valmyndighetens hemsida att en kontaktperson behöver skriva under anmälan. Beroende på hur partiet som anmäler deltagande i val är organiserat – ideell förening,

---

⁴ Även om det inte är uttryckligt reglerat i kyrkoordningen måste ett ombud vara över 18 år. Kravet att ett ombud måste vara myndigt följer av att barn har begränsad rättshandlingsförmåga, vilket i sin tur medför att underåriga inte kan företräda någon annan – varken som ombud eller fullmaktshavare.

⁵ Det system som tillhandahölls för detta ändamål vid kyrkovalet 2021 var det så kallade Grupp- och kandidatsystemet (Gkand).

en icke-formellt sammansatt grupp eller en enskild person – skiljer det sig därmed åt om partiet har någon ”formell” behörig företrädare eller inte.

3.4 Överväganden och förslag

Förslag: Av kyrkoordningen ska framgå att det vid ansökan om registrering av gruppbeteckning måste finnas ett skriftligt medgivande från den som anmäls som ombud för en nomineringsgrupp.

Ändrad paragraf: 38 kap. 21 a § kyrkoordningen

Skälen för förslaget

Inför kyrkovalet 2021 utformades en rad nya blanketter, anpassade bland annat utifrån dataskyddsförordningen och dess krav gällande information och samtycke rörande insamling och behandling av personuppgifter. För ansökan om registrering av gruppbeteckning för val till kyrkomöte, stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige finns det tre separata blanketter som ska fyllas i av nomineringsgruppen. På dessa blanketter ska även uppgifter lämnas om nomineringsgruppens ombud. Det finns även plats på blanketterna att lämna uppgifter om eventuell ersättare för ombudet. Det finns inget uttryckligt krav enligt kyrkoordningen om att det måste finnas en ersättare för ombuden. Däremot uppmuntras nomineringsgrupperna, av bland annat praktiska skäl, att utse en ersättare för ombudet som kan träda i ombudets ställe om det ordinarie ombudet inte kan fullgöra sitt uppdrag. Blanketten ska undertecknas av ombudet, respektive eventuell ersättare. Av blanketten framgår vidare vilka personuppgifter om ombud och ersättare som kommer att behandlas med anledning av ansökan samt för vilket syfte.⁶ Genom att underteckna blanketten är således ombudet eller en ersättare införstådd med såväl att vederbörande åtar sig uppdraget som att dennes personuppgifter kommer att behandlas.

Som framgår av bakgrunden och redogörelsen över gällande bestämmelser finns det inget uttryckligt krav i kyrkoordningen på att en person som anmäls som ombud skriftligen ska ha gett sitt medgivande till anmälan. Inte heller framgår detta av kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2019:17). I de närmare bestämmelserna finns enbart reglerat vad som gäller vid anmälan av *nytt* ombud – med vilket åsyftas då en registrerad nomineringsgrupp inte längre har något ombud – respektive vid anmälan av *ersättare* för ombud.⁷ Av 4 § nämnda bestämmelser framgår att innan någon utses till ersättare måste personen skriftligen ha godkänt att åta sig uppdraget. Däremot finns det inte något motsvarande reglerat krav på skriftligt godkännande då en nomineringsgrupp som inte längre har något ombud ska utse ett nytt sådant.

Även om det i praktiken ställs krav på att ombud som anmäls av nomineringsgrupper – såväl nya ombud som ersättare – skriftligen ska ha gett sitt medgivande till anmälan, är det av vikt att detta återspeglas även i regelverket. Mot bakgrund av detta föreslås ett tillägg i 38 kap. 21 a § som klargör att vid ansökan om registrering av gruppbeteckning ska det finnas ett skriftligt medgivande från den som anmäls som ombud för nomineringsgruppen. När det gäller skriftligt medgivande vid

⁶ För kyrkovalet är Trossamfundet Svenska kyrkan gemensamt personuppgiftsansvarig med stift, församlingar som inte ingår i pastorat och pastorat, se kyrkostyrelsens beslut (2020:14) med närmare bestämmelser om inbördes arrangemang vid genomförande av direkta val.

⁷ Se 2 och 3 §§ kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val.

utseende av nytt ombud i enlighet med 2 § i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) är detta något som bör förtydligas i dessa bestämmelser och inte i kyrkoordningen. Likaså bör i dessa bestämmelser även förtydligas vad som gäller vid byte av ombud.⁸ Det saknas skäl att redan nu föreslå konkreta ändringar i kyrkostyrelsens bestämmelser, utan detta bör göras vid en samlad översyn av bestämmelserna efter det att 2023 års kyrkomöte fattat sina eventuella beslut om ändringar i 38 kap. kyrkoordningen.

4 Datum för ansökan om gruppbezeichnung till kyrkomötet

4.1 Bakgrund

Vid kyrkovalet 2021 inkom en ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet tre dagar innan tidsfristen för ansökan löpte ut. Då kyrkostyrelsen ansåg att det fanns en risk för att gruppbezeichnung skulle kunna antas bli förväxlad med en bezeichnung som redan fanns registrerad, gavs den berörda gruppen i enlighet med bestämmelserna i 38 kap. 24 och 25 §§, möjlighet att inom viss tid inkomma med ett meddelande om ändring eller komplettering av sin ansökan. Efter komplettering godkände kyrkostyrelsen ansökan om gruppbezeichnung vid nästkommande sammanträde, vilket var cirka tre veckor efter det sista datumet för registrering av nya gruppbezeichnungen. Först efter att kyrkostyrelsen godkänt ansökan kunde stiftsstyrelserna pröva sina ansökningar om registrering av gruppbezeichnungen för övriga val – det vill säga först för stiftsfullmäktige och sedan för kyrkofullmäktige. Sammantaget medförde omständigheterna att stiftsstyrelserna tvingades hantera handläggningen av nomineringsgruppernas ansökningar inom en redan mycket tidspressad fas av kyrkovalet.

4.2 Gällande ordning

När nya nomineringsgrupper bildas behöver ansökan om registrering av gruppbezeichnung göras för att gruppen ska kunna ställa upp i ett kommande val. En sådan ansökan kan i princip skickas in när som helst. För att kunna ställa upp i närmast kommande val ska dock ansökan ha inkommit till kyrkostyrelsen/stiftsstyrelsen senast den 15 april valåret, vilket framgår av 38 kap. 23 § tredje stycket. Kyrkostyrelsen beslutar, enligt 23 § första stycket, om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet, medan det enligt andra stycket är stiftsstyrelsen som beslutar om registrering av gruppbezeichnung för val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige. Beslut om registrering av gruppbezeichnungen ska enligt 23 a § göras i en viss ordning. Detta beror på bestämmelserna i 26 § om att registrering av bezeichnung för val på en övergripande nivå också gäller för val till övriga enheter som ryms inom denna. Ordningföljden för registrering av gruppbezeichnungen är således den att kyrkostyrelsen först ska pröva ansökningar gällande val till kyrkomötet. Först när kyrkostyrelsen fattat sina beslut får stiftsstyrelsen sedan pröva ansökningar för val till stiftsfullmäktige och efter detta ansökningar gällande val till kyrkofullmäktige. I

---

⁸ Då 2 § i kyrkostyrelsens beslut (2018:17) endast stadgar vad som gäller vid anmälan av nytt ombud – med anledning av att en registrerad nomineringsgrupp inte längre har något ombud – finns skäl att inom ramen för en översyn av de närmare bestämmelserna förtydliga vad som gäller vid ”byte” av ombud, det vill säga då det ordinarie ombudet ännu inte lämnat sitt uppdrag.

praktiken betyder den reglerade ordningsföljden att kyrkostyrelsen kan fatta beslut om gruppbeteckningar gällande kyrkomötet succesivt allteftersom ansökningarna kommer in – dock senast den 15 april valåret – medan stiftsstyrelserna måste vänta med att fatta beslut om de gruppbeteckningar som registrerats på stift, pastorat och församlingar till efter den 15 april valåret.⁹

Både kyrkostyrelsen och stiftsstyrelsen ska enligt 38 kap. 25 § första stycket – innan en ansökan avslås – ge den berörda gruppen möjlighet att inom vis tid inkomma med ett meddelande om ändring eller komplettering av sin ansökan. Ett sådant meddelande ska enligt 25 § andra stycket ha inkommit till kyrkostyrelsen eller stiftsstyrelsen senast den 2 maj. Ett beslut om registrering av gruppbeteckning kan därtill överklagas särskilt till Svenska kyrkans valprovsnämnd i enlighet med 38 kap. 90 § första stycket punkten 6. En sådan ansökan ska enligt 92 § punkten 3 ha inkommit till beslutsinstansen senast inom en vecka från den dag då det tillkännagavs på stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet justerats.

Även kandidater för registrerade nomineringsgrupper ska vara anmälda senast den 15 april valåret, 38 kap. 29 § tredje stycket. Anmälan av kandidater till samtliga val ska enligt 29 § första stycket göras hos respektive stiftsstyrelse. Om det totala antalet kandidater i en valkrets som har anmälts den 15 april är lägre än det antal mandat som valet i fråga avser ska stiftsstyrelsen, enligt 30 § första stycket, omgående informera berörda nomineringsgrupper om detta förhållande.¹⁰ Stiftsstyrelsen ska samtidigt, enligt andra stycket, för valet i fråga förlänga tiden för registrering av gruppbeteckning och anmälan av kandidater i en sådan valkrets till den 15 maj, så kallad *förlängd handläggningstid*. Enligt 38 kap. 31 § första stycket ska stiften senast den 1 juni valåret fastställa grupp- och kandidatförteckningen för varje slag av val och för varje valkrets inom stiftet. Om förlängd handläggningstid beslutats för valkretsen i enlighet med 30 § andra stycket gäller i stället tidsgränsen 1 juli.

4.3 Anmälan av gruppbeteckningar och kandidater – processen i praktiken

I praktiken sker anmälan av kandidater genom att nomineringsgrupperna registrerar sina kandidater i det så kallade Grupp- och kandidatsystemet. Innan registreringen kan påbörjas måste dock den så kallade ”valorganisationen” vara klar. Det innebär bland annat att den lokala strukturen per 1 januari året efter valåret har vunnit laga kraft och alla beslut om indelning i valkretsar i övrigt har beslutats och vunnit laga kraft. Som nämnts ovan ska dock registreringen som senast vara klar den 15 april valåret, såtillvida inte förlängd handläggningstid råder. När nomineringsgruppen registrerat en lista med kandidater kan de i systemet skapa en valsedelsbeställning för gällande lista. Processen fortsätter med att nomineringsgrupperna med post skickar de kandidatförklaringar som lämnats av gruppens kandidater, till det stift som valkretsen

---

⁹ När ansökan om gruppbeteckning behandlats av kyrkostyrelsen respektive stiftsfullmäktige tilldelas gruppens ombud behörighet till Grupp- och kandidatsystemet och kan börja registrera i systemet, till exempel genom att registrera företrädare och kontaktpersoner för gruppen som därmed i sin tur får behörighet till systemet.

¹⁰ De nomineringsgrupper som ska informeras är enligt ordalydelsen i 30 § första stycket ”de nomineringsgrupper som till följd av registrering av beteckning har möjlighet att anmäla kandidater i valkretsen om detta förhållande.” Vid val till kyrkofullmäktige avses med detta samtliga nomineringsgrupper som har registrerad beteckning för val till kyrkomötet, till stiftsfullmäktige i stiftet och till kyrkofullmäktige i församlingen eller pastoratet. Vid val till stiftsfullmäktige avses med skrivningen i första stycket, samtliga nomineringsgrupper som har registrerad beteckning för val till kyrkomötet eller till stiftsfullmäktige i stiftet.

hör till. När gruppen är klar med kandidatlistan i Grupp- och kandidatsystemet anmäler de listan med kandidater till stiftet/stiften, som då får tillgång till kandidatlistan i Grupp- och kandidatsystemet.¹¹ Stiftets handläggare markerar sedan i Grupp- och kandidatsystemet att kandidatförklaring inkommit, vilket är en förutsättning för att kandidaten ska komma med på den fastställda grupp- och kandidatförteckningen. Kandidatförklaring måste ha inkommit senast den 15 april för att beaktas, förutsatt att inte förlängd handläggningstid råder. Alla kandidater som kandidatförklaring inkommit för kommer att valbarhetskontrolleras natligen av den schemalagda valbarhetskontrollen. Stiftsansvändare kan också manuellt köra valbarhetskontroll för en kandidatlista.¹²

Från mitten av maj, när Valresultatssystemets preliminära miljö¹³ öppnas, kommer uppgifter om kandidater och nomineringsgrupper dagligen hämtas från Grupp- och kandidatsystemet för att hålla Valresultatssystemet uppdaterat. När stift använder fastställandefunktionen i Grupp- och kandidatsystemet – vilket måste ske senast 1 juni valåret – kopieras alla kandidatlistor som har godkända korrekturen i databasen och kopierat flaggas som fastställt. Det är först efter att alla grupp- och kandidatlistor är fastställda som uppgifterna publiceras i systemet Kandidatvisning, som i sin tur hämtar uppgifter från fastställda listor i Grupp- och kandidatsystemet.¹⁴ Kandidatvisningen gör det möjligt för väljarna att på webben se de grupper och kandidater som ställer upp i de olika valen. Den fastställda grupp- och kandidatförteckningen trycks och distribueras också till samtliga valnämnder, så att den finns på plats cirka tio dagar innan förtidsröstningen påbörjas.¹⁵

4.4 Tidigare behandling i kyrkomötet

I utredningsförslaget till kyrkoordning – inför relationsändringen år 2000 – var sista tidpunkt för att ansöka om registrering av en gruppbezeichnung och för att anmäla kandidater, satt till den 15 juli valåret. Detta datum ändrades dock till den 15 juni i den kyrkoordningsskrivelse som lades fram av Svenska kyrkans centralstyrelse, vars förslag bifölls av kyrkomötet.¹⁶ De olika tidpunkterna har inte närmare motiverats i

---

¹¹ Se 38 kap. 28 § fjärde stycket.

¹² Stift granskar registrerad kandidatlista i samband med att inkomna kandidatförklaringar registreras. När detta är klart och stiftet bedömer att listan är i sin ordning sätts dess status till *Behandlad* och ett e-postmeddelande skickas automatiskt till gruppen om att det finns ett korrektur att granska. Nomineringsgruppen har tio dagar på sig att kontrollera och godkänna korrektur som ligger i pdf-format i Grupp- och kandidatsystemet, vilket leder till att kandidatlistans status blir *Godkänd*. Om korrekturet inte aktivt godkänts av nomineringsgruppen efter tio dagar kommer dess status automatiskt bli *Godkänd*. Efter detta kan gruppen inte längre redigera kandidatlistan. Eventuella ändringar som måste göras kan dock göras av stift eller valkansli.

¹³ Valresultatssystemets preliminära miljö etableras i slutet av maj valåret och grunddata importeras från Indelningssystemet, Valorganisationssystemet, Grupp- och kandidatssystemet. Vallokalsystemet samt Kyrksam. Valresultatssystemets preliminära miljö används av stift och valnämnder för att förbereda inför den preliminära sammanräkningen på valdagen samt för valnämndernas registrering av det preliminära valresultatet på valdagen.

¹⁴ Dessutom importeras valkretsomfattning från Valorganisationssystemet, församlings- och kommunindelning (inklusive kopplingen mellan församling och kommun) samt postnummer. Dessa uppgifter behövs för att röstberättigade ska kunna söka fram grupper och kandidater i de valkretsar de själva får rösta i, det vill säga de valkretsar som gäller utifrån deras kyrkobokföringsadress.

¹⁵ Tryckeriet tar också fram en digital version av grupp- och kandidatförteckningen (i pdf-format) som ska kunna användas i röstningslokalerna av de väljare som röstar utanför sin valnämnds ansvarsområde och därför inte har tillgång till namnvalsedlar för sina valkretsar.

¹⁶ Se CsSkr 1999:3.

förarbetena. Det kan dock förutsättas att det funnits en strävan att lägga sista dagen för ansökan om registrering av gruppbezeichnung och anmälan av kandidater så nära valdagen som möjligt.¹⁷ Vid kyrkovalet 2001 visade det sig dock att det satta datumet – 15 juni – var problematiskt utifrån framför allt stiftens möjligheter att hinna med att hantera ansökningar om gruppbezeichnungen och kandidatansökningar om många ansökningar inkom nära slutdatum.¹⁸ Svårigheterna med tidpunkten hängde främst samman med tryckningen av valsedlar och att dessa behövde finnas färdigtryckta runt mitten av augusti. Sammantaget talade erfarenheterna från 2001 års val starkt för en ändring av sista tidpunkt för ansökan om registrering av gruppbezeichnungen och anmälan av kandidater, vilket medförde att kyrkostyrelsen föreslog att nytt sista datum för ansökningarna skulle sättas till den 15 maj valåret, med möjlighet till förlängning till den 15 juni vid för få anmälda kandidater. Kyrkomötet biföll kyrkostyrelsens förslag och det ändrade datumet kom att tillämpas första gången vid 2005 års val.

Vid kyrkomötet 2011 föreslogs återigen att tidpunkten för ansökan om registrering av gruppbezeichnung och anmälan av kandidater skulle tidigareläggas ytterligare en månad till den 15 april. Anledningen till förslaget var att en mycket stor andel av kandidatansökningarna kom in de allra sista dagarna innan slutdatum den 15 maj, vilket försvårade handläggningen. I sina överväganden rörande byte av datum anförde kyrkostyrelsen följande.¹⁹

Det blir med gällande bestämmelser för kort tid för att riktigt hinna med de uppgifter som måste hanteras från det att ansökningar om gruppbezeichnungen och anmälan av kandidater ska vara inkomna den 15 maj och fram till att grupp- och kandidatförteckningar ska vara fastställda den 1 juni. Vid valet 2009 fick flera stift mycket kort om tid för korrekturhanteringen då de måste registrera anmälda kandidater ända till slutet av vecka 22 (25–29 maj). Efter det att grupp- och kandidatförteckningarna fastställdes skedde en stor mängd ändringar i dessa, så kallade självrättelser, vilka i flera fall berodde på den tidigare tidspressen. I mars 2010 beslutade valprovsnämnden i ett överklagande att en genomförd självrättelse inte var korrekt. Det kan mot den bakgrunden konstateras att möjligheten att göra sådana rättelser är begränsad.

Även vid tidigare val har det varit problematiskt att kandidater i mycket stor utsträckning anmäls i slutet av anmälningstiden. Problematiken har dock blivit större då grupp- och kandidatförteckningar numera ska fastställas. Det bedöms inte möjligt att komma till rätta med problemen genom ytterligare informationssatsningar. Det är heller inte lämpligt att avskaffa ordningen med fastställande av grupp- och kandidatförteckningar. De motiv som fanns för att införa bestämmelser om fastställande av dessa förteckningar kvarstår. Det har visat sig vara av värde att det genom beslut om fastställande av grupp- och kandidatförteckningar görs klart i god tid före valet vilka grupper och kandidater som deltar. Det ger en trygghet både för nomineringsgrupperna och för valorganisatörerna. Det är inte lämpligt att senarelägga tidpunkten för att fastställa grupp- och kandidatförteckningar. Det skulle i så fall ske mitt i

---

¹⁷ KsSkr 2003:7 s. 100.

¹⁸ Se KsSkr 2003:7 s. 100 f. för en närmare redogörelse över de praktiska problem som uppkom.

¹⁹ KsSkr 2011:3 s. 27 f.

sommaren med de svårigheter som detta innebär för både nomineringsgrupperna, valorganisatorerna och för valprövningsnämnden.

Den lösning som återstår för att lösa de föreliggande problemen är att tidigarelägga tidpunkten för ansökan om gruppbezeichnung och anmälan av kandidater. Detta ökar förvisso tiden mellan anmälan och valdag men vinsterna som uppstår genom att valet kan genomföras på ett bättre och säkrare sätt överväger. Därför föreslås att tiden för ansökan om registrering av gruppbezeichnung och anmälan av kandidater ändras från den 15 maj till den 15 april.

4.5 Allmänna val

Som nämnts ovan i avsnitt 3.3 finns det väsentliga skillnader mellan registrering av partier till allmänna val och registrering av nomineringsgrupper till kyrkoval, liksom hur förfarandet är reglerat i vallagen respektive kyrkoordningen. Bestämmelser om partier och kandidater finns i vallagens andra kapitel.

Ett parti kan registrera sin partibetezeichnung hos Valmyndigheten för att anmäla sina kandidater till ett kommande val. Ett parti måste dock inte registrera sin partibetezeichnung för att delta i ett val. Om en grupp registrerar sin partibetezeichnung kan de dock anmäla sina kandidater till ett kommande val och därmed låsa sina listor. Om ett parti registrerar en partibetezeichnung och anmäler sina kandidater för ett val gäller det också som en anmälan om deltagande i valet. Att bara registrera partibetezeichnung innebär inte att partiet automatiskt har anmält deltagande i val.

En partibetezeichnung kan registreras när som helst, men om den ska gälla vid ett specifikt val måste anmälan ha kommit in senast den sista februari det aktuella valåret. Ett parti kan skicka in sina listor med kandidatordningen i förväg, men detta är inget krav. Vissa partier väljer att anmäla kandidaterna så att listan är låst, medan andra partiers listor är öppna. Alla kandidater måste samtycka till kandidaturen för att kunna bli valda.

Valmyndigheten beslutar inför varje val vilket som ska vara sista datum för att anmäla kandidater, skicka in kandidatförklaringar samt beställa valsedlar. Genom att anmäla kandidater för ett val låser partiet sina listor.²⁰ När ett parti med registrerad partibetezeichnung anmäler samtliga kandidater innebär det att partiet automatiskt deltar i valet. Valmyndigheten publicerar sedan kandidatlistorna på val.se i takt med att valsedlarna beställs.

Om ett parti har namnvalsedlar men väljer att inte anmäla sina kandidater innebär det att partiet har öppna listor. Samma gäller om partiet inte har listat några kandidater på namnvalsedlar. I dessa fall kan andra kandidater samtycka till kandidatur och på så sätt bli invalda.

4.6 Överväganden och förslag

Förslag: En ansökan om registrering av ny gruppbezeichnung för val till kyrkomötet ska ha inkommit till kyrkostyrelsen senast den 15 mars valåret.

Ändrad paragraf: 38 kap. 23 § kyrkoordningen.

²⁰ Detta betyder att väljarna inte själva kan skriva till namn på valsedeln och på så sätt nominera andra kandidater än de som partiet själv valt.

Skälen för förslaget

Enligt nuvarande bestämmelser i kyrkoordningen ska nya nomineringsgrupper som avser att ställa upp i ett kyrkoval ha inkommit med sin ansökan till kyrkostyrelsen eller stiftsstyrelsen senast den 15 april valåret. Detta är samma datum som då kandidater senast ska ha anmälts.

Som framhållits ovan finns det en fastställd ordningsföljd för hur ansökningar om registrering av gruppbezeichnung ska behandlas. Ordningsföljden medför att beslut om gruppbezeichnungar på kyrkomötesnivå måste vara fattade innan dess att beslut kan tas om gruppbezeichnungar på stifts- och kyrkofullmäktigenivå. Vidare ska en nomineringsgrupp som ansökt om att registrera en ny gruppbezeichnung ges möjlighet att inom en viss tid inkomma med ett meddelande om ändring eller komplettering av sin ansökan om kyrkostyrelsen eller stiftsstyrelsen så begär. I de fall en ansökan om att registrera en gruppbezeichnung till kyrkomötet inkommer nära slutdatum den 15 april valåret, komplicerar det för såväl stiftsstyrelserna som för nomineringsgrupperna själva. Stiftsstyrelserna kan, som nämnts ovan, inte fatta sina beslut om registrering av gruppbezeichnungar på stifts- respektive kyrkofullmäktigenivå förrän dess att kyrkomötet fattat beslut om samtliga sina ansökningar. Om någon ansökan som inkommit till kyrkostyrelsen därtill behöver kompletteras, innebär det att tidpunkten för när stiftsstyrelsen kan fatta sina beslut förskjuts ytterligare framåt i tiden. En sådan förskjutning kan framför allt bli problematisk för stiftsstyrelserna om det handlar om beslut som kan tas först så sent som maj månad valåret – en tid då stiftsstyrelserna redan är i en mycket tidspressad fas av kyrkovallet. Sammantaget försvåras processen med registrering av nya gruppbezeichnungar avsevärt av sena beslut, vilket får konsekvenser för både nybildade nomineringsgrupper och stiftsstyrelserna.

Mot bakgrund av det som framhållits ovan är det rimligt att datumet för när ansökningar om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet ska vara inkomna tidigareläggs med en månad. Även med den föreslagna ändringen finns en risk för att det – exempelvis om ett beslut om registrering på kyrkomötesnivå överklagas – kan bli tidspressat för stiftsstyrelserna att hinna med allt som måste göras under perioden april–juli valåret. En möjlighet vore att ytterligare tidigarelägga datumet för när ansökningar om gruppbezeichnungar för val till kyrkomötet ska vara inkomna, samt att även föreslå ett tidigareläggande av sista datum vad gäller inlämnande av ansökningar om registrering av gruppbezeichnungar till stiftsfullmäktige respektive kyrkofullmäktige. Mot ett sådant förslag talar dock möjligheten för medlemmar att kunna registrera nya nomineringsgrupper, liksom nomineringsgruppers möjligheter att kunna rekrytera och anmäla kandidater, så nära valtillfället som möjligt. Det förslag som nu läggs fram om att tidigarelägga datumet för ansökningar som rör registrering av gruppbezeichnungar för val till kyrkomötet, men behålla datumet för ansökningar rörande registrering av val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige, får utifrån ovanstående anses ändamålsenligt avvägt.

5 Hjälp vid röstning

5.1 Bakgrund

En central utgångspunkt i kyrkans demokratiska organisation är valhemligheten. En del i att skydda valhemligheten är att varje väljare ska kunna ta valsedlar och göra i ordning sina röster utan att någon ser. Det finns dock väljare som av olika skäl inte klarar av detta på egen hand, utan som behöver någon form av hjälp. Vid jämförelse

mellan kyrkoordningen och vallagen har uppmärksammats att det finns en viss skillnad i regelverken avseende vilka personer som har rätt att begära hjälp vid röstning. Även om skillnaden i praktiken inte förefaller ha gett upphov till några problem är det rimligt att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser för att säkerställa att regelverket är ändamålsenligt.

5.2 Gällande bestämmelser

Enligt 38 kap. 46 § fjärde stycket kyrkoordningen får väljare som på grund av ett *fysiskt funktionshinder* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt anlita någon som hjälper dem vid röstningen. Det är väljaren själv som avgör vem som på detta sätt biträder henne eller honom. Enligt 54 kap. 11 d § gäller förbud mot att röja uppgifter om hur en väljare har röstat vid val enligt 38:e kapitlet kyrkoordningen och som framkommit då biträde lämnats åt väljaren vid röstning. Mot bakgrund av att kapitel 54 enbart omfattar utlämnande av uppgifter skriftligen finns det även ett krav enligt 38 kap. 53 § att alla som utses till valförrättare eller röstmottagare måste ha undertecknat en tystnadspliktsförbindelse som omfattar det förbud att röja uppgifter som följer av 54 kap. 11 d §. En absolut tystnadsplikt mot att röja uppgifter om hur en väljare har röstat gäller således för den som i rollen som valförrättare eller röstmottagare bistår en väljare att rösta och i och med detta får veta vad väljaren röstat på. Utanför regleringen hamnar anhöriga och andra enskilda som en väljare kan ha anlitat som biträde. Denna kategori biträden omfattas i likhet med vad som gäller vid allmänna val inte av någon motsvarande tystnadsplikt.²¹

5.3 Allmänna val

En väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte själv kan ta sina valseddlar på den avskärmade plats där valseddlar finns utlagda och/eller inte kan göra i ordning sina röster på föreskrivet sätt har rätt att få hjälp. Av förarbetena framgår att detta är en ordning som måste anses gälla även utan uttryckligt lagstöd.²² Rätten till hjälp finns dock även uttryckligen reglerat i 7 kap. 3 § andra stycket och 8 kap. 2 a § vallagen. Hjälp ska på begäran från väljaren ges av röstmottagarna i den utsträckning som behövs. En väljare som behöver hjälp kan även anlita någon annan person som hjälper honom eller henne. Det är således helt upp till väljaren själv att begära hjälp respektive välja vem som ska hjälpa vederbörande.

Av 1997 års vallag (1997:157) följde att väljare som på grund av ett *fysiskt funktionshinder* inte kunde göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt, fick anlita någon som hjälpte till. I samband med 2005 års vallag kom personkretsen som kan få hjälp att ändras till den som har en ”funktionsnedsättning eller liknande”. I förarbetena finns inte närmare angivet motiven för ändringen. Mot bakgrund av det som framhålls i förarbetena om att principen om rätt till hjälp får anses gälla även utan lagstöd, kan dock antas att rätten inte kan begränsas till en specifik individkrets, utan att det är den enskildes rättighet – oavsett anledning – att få hjälp vid röstningen om personen själv begär det.

Regeringen beslutade i mars 2020 att ge en parlamentarisk sammansatt kommitté i uppdrag att se över delar av valsystemet.²³ Uppdraget fokuserade på valens demokratiska legitimitet, bland annat utifrån valsystemets förmåga att tillgodose

---

²¹ Se avsnitt 5.3.

²² SOU 2004:111 s. 212.

²³ Dir. 2020:30, Stärkt skydd mot manipulationer av valsystemet.

jämbördiga villkor för valdeltagande för olika väljargrupper och att motverka påverkan på väljarna vid röstning. Ett av kommitténs förslag berörde just biträde åt väljare vid röstningen, där kommittén föreslog att en röstmottagare alltid ska vara närvarande när någon annan person hjälper en väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själv kan göra i ordning sina röster på föreskrivet sätt. Regeringen anförde med anledning av förslaget följande.²⁴

För regeringen är det en given utgångspunkt att alla väljare ska ges så jämbördiga förutsättningar som möjligt att utnyttja rätten att rösta och det är för legitimiteten i Sveriges demokratiska system viktigt att rösträtten fullt ut är tillgänglig för alla väljargrupper. Det är samtidigt av avgörande betydelse för demokratiska val att skyddet mot s.k. gruppöstning upprätthålls i praktiken. Regeringen bedömer dock – mot bakgrund av de invändningar som har rests mot förslaget och i avsaknad av underlag som visar att gruppöstning används som ett verktyg för att påverka väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själva kan göra i ordning sina röster – att förslaget inte bör genomföras.

Sammanfattningsvis föreslog regeringen inte någon ändring av nuvarande bestämmelse om vilka som får hjälpa en väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande behöver hjälp vid röstning. Däremot ledde utredningen till en ny bestämmelse, i form av 8 kap. 2 a §, där det förtydligas att en väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själv kan ta sina valsedlar på den avskärmade plats där valsedlarna finns utlagda, ska på begäran få hjälp med detta av röstmottagarna. Väljaren kan också välja att anlita någon annan person som hjälper vederbörande.

För att säkerställa att valhemligheten bevaras även när en väljare får hjälp vid röstningen finns en bestämmelse i 40 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som stadgar att sekretess gäller för uppgift om hur en väljare har röstat vid val enligt vallagen och som framkommit då biträde lämnats åt väljaren vid röstningen. Bestämmelsen innehåller inte något skaderekvisit, vilket innebär att sekretessen för de uppgifter som avses är ”absolut”²⁵. Uppgifterna är också, enligt 40 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen, undantagna från meddelarfrihet. För andra personer – anhöriga eller andra enskilda – som hjälper väljare att rösta finns ingen motsvarande lagreglerad tystnadsplikt.²⁶

---

²⁴ Prop. 2021/22:52 s. 50.

²⁵ Den aktuella sekretessbestämmelsen infördes ursprungligen i den tidigare sekretesslagen samtidigt med 2005 års vallag, som ett klargörande av vad som i och för sig redan ansågs gälla direkt genom stadgandet om fria, hemliga och direkta val i grundlagen; 3 kap. 1 § regeringsformen (prop. 2004/05:163 s. 98).

²⁶ I den utredning som föregick regeringens förslag om aktuell sekretessbestämmelse föreslogs även att det skulle införas en bestämmelse i vallagen om tystnadsplikt för anhöriga och andra enskilda som hjälper väljare att rösta, som ett komplement till ovan nämnda bestämmelse som tar sikte enbart på röstmottagare och andra offentliga funktionärer. Regeringen valde dock att inte gå vidare med förslaget. En anledning till detta var bland annat den kritik som riktades mot förslaget från bland annat JO och Svea hovrätt som påpekade att bestämmelsen skulle inträda direkt på grund av lag utan någon särskild tystnadspliktsförbindelse från den berördes sida, vilket skulle innebära att många enskilda kunde förväntas sakna kännedom om de straffrättsliga konsekvenserna av att de röjde eller utnyttjade uppgifter om hur någon röstat (prop. 2004/05:163 s. 99). En person som inom ramen för sin tjänst hjälper en person vid röstningen – exempelvis en personlig assistent som hjälper sin brukare – har dock tystnadsplikt enligt offentlighets- och sekretesslagen.

5.4 Överväganden och förslag

Förslag: Personkretsen rörande vilka väljare som har rätt att få hjälp vid röstningen ändras så att kyrkoordningens reglering överensstämmer med vad som gäller enligt vallagen. Det innebär att väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själv kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som kan hjälpa honom eller henne vid röstningen.

Ändrad paragraf: 38 kap. 46 § kyrkoordningen.

Skälen för förslaget

I likhet med vad regeringen framhållit,²⁷ får det anses vara en given utgångspunkt även för Svenska kyrkan att alla röstberättigade medlemmar ges så jämbördiga förutsättningar som möjligt att utnyttja sin rösträtt. Att rösträtten är fullt ut tillgänglig för alla väljargrupper är av stor vikt för att upprätthålla legitimiteten och förtroendet för de kyrkliga valen. Bestämmelserna i kyrkoordningen om rätt att begära hjälp vid röstning har under lång tid varit utformade med vallagens bestämmelser som förebild. Som framhålls i förarbetena till vallagen anses rätten att få hjälp vid röstning gälla även utan lagstöd. Samma princip måste anses gälla även vid de kyrkliga valen. Även om gällande lydelse av kyrkoordningen enbart stadgar att personer med fysiskt funktionshinder har rätt att begära hjälp vid röstningen, torde lydelsen således inte utesluta att även andra personer kan få hjälp om vederbörande själv begär det. Det finns heller inga indikationer på att utformningen av kyrkoordningen hittills medfört några praktiska tillämpningsproblem eller att någon nekats hjälp. Oaktat detta är det av vikt att regelverket är tydligt och att det inte råder några som helst tvivel om att den som behöver hjälp för att kunna utnyttja sin rösträtt i kyrkovalet, har rätt till biträde. Det är även viktigt att förfarandet i kyrkovalet i detta avseende inte skiljer sig från förfarandet i de allmänna valen, vilket i sig skulle kunna innebära en risk. Av denna anledning bör formuleringen i 38 kap. 46 § fjärde stycket avseende vilka väljare som får anlita någon som hjälper dem vid röstningen, ändras från väljare med ett fysiskt funktionshinder till väljare med en *funktionsnedsättning eller liknande*. Med en sådan öppen formulering utesluts inga specifika väljare i kyrkovalet, utan den som anser sig behöva hjälp – oavsett om detta beror på en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning eller något annat – har rätt till hjälp för att utnyttja sin demokratiska rätt att rösta. Rätten till hjälp gäller alla delar av röstningsförfarandet.

Det är alltid väljaren som avgör när vederbörande önskar hjälp samt vilken hjälp utan att detta ifrågasätts av den som biträder, oavsett om det är en röstmottagare eller någon annan.

---

²⁷ Se ovan avsnitt 5.3.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

De föreslagna ändringarna i kyrkoordningen föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Det bedöms inte nödvändigt med några särskilda övergångsbestämmelser.

7 Konsekvenser

Konsekvenser för barn

I artikel 12 i barnkonventionen²⁸ lyfts barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter samt få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. I kyrkovalet är även barn som har fyllt 16 år röstberättigade. Det kan mot den bakgrunden konstateras att sådana förslag som lämnas och som har direkt betydelse för väljare i kyrkovalet också i någon mån har betydelse för röstberättigade barn. I denna promemoria är det framför allt möjligheten att begära biträde vid röstningen som har direkt påverkan på väljarna.

Övriga konsekvenser

De föreslagna ändringarna bedöms sammantaget bidra till ett förenklat och mer ändamålsenligt regelverk. Förslaget att tidigarelägga sista datum med en månad för när nomineringsgrupper senast måste ha ansökt om registrering av gruppbeteckning för val till kyrkomötet bedöms specifikt även underlätta för såväl valadministrationen, stiftsstyrelserna som nomineringsgrupperna. I övrigt finns eventuella konsekvenser av förslagen redovisade i respektive avsnitt.

8 Kommentar till bestämmelserna

8.1 Förslaget till ändringar i kyrkoordningen

38 kap.

21 a §

Ett tillägg – i form av ett andra stycke – har gjorts för att förtydliga att den som anmäls som ombud för en nomineringsgrupp skriftligen måste ha gett sitt medgivande till att åta sig nämnda uppdrag. Genom uttrycket ”ha gett” tydliggörs att medgivandet måste finnas när nomineringsgruppen anmäler ombudet. Medgivandet ska vara skriftligt. Eftersom det i nuläget inte finns tekniska möjligheter för ett godkännande med elektronisk signatur innebär det att personen som anmäls egenhändigt behöver skriva under ett godkännande att anmälas som ombud. Bestämmelsen är dock utformad så att den ska möjliggöra även ett godkännande med elektronisk signatur i framtiden, om sådan möjlighet ges.

Övervägandena finns i avsnitt 3.4.

---

²⁸ Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barnets rättigheter. Se även lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, där det av 1 § framgår att artiklarna 1–42 i konventionen gäller som svensk lag.

23 §

Bestämmelsen har ändrats vad gäller datumet för när ansökan om registrering av gruppbeteckning för val till kyrkomötet ska ha inkommit. Sista datum för inlämnande har tidigare lagts med en månad, vilket innebär att ansökan ska inkommit till kyrkostyrelsen senast den 15 mars valåret.

Övervägandena finns i avsnitt 4.6.

46 §

En ändring har gjorts i paragrafens fjärde stycke som behandlar hjälp vid röstning. Bestämmelsen har justerats vad gäller vilka väljare som har rätt att få hjälp vid röstningen, så att kyrkoordningens reglering överensstämmer med vad som gäller enligt vallagen. Ändringen tydliggör att väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själv kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som kan hjälpa honom eller henne vid röstningen. När det gäller kyrkoordningens reglering rörande rätten till hjälp vid röstning, skiljer den sig något från vallagens bestämmelser där 7 kap. 3 § andra stycket reglerar rätten till hjälp att ”göra i ordning sina röster”, medan 8 kap. 2 a § reglerar rätten till hjälp att ”ta sina valsedlar på den avskärmade plats där valsedlarna finns utlagda”. I kyrkoordningen stadgas att väljare som inte kan ”göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt” får ta hjälp. I dessa begrepp får samtliga delar av röstningsförfarandet anses innefattas. En väljare ska således kunna få hjälp både med att ta valsedlar bakom den avskärmade platsen, göra i ordning sina röster bakom en valskärm och att lämna sina valkuvert till valförrättarna eller röstmottagarna, beroende på om det handlar om röstning i en vallokal eller röstningslokal. Om en väljare enbart önskar hjälp med något av ovanstående ”moment”, ska det respekteras.

Övervägandena finns i avsnitt 5.4.